

УДК 338.242.4:35

Р. В. Яковенко,

к. е. н., доцент, доцент кафедри маркетингу, менеджменту та економіки,
Економіко-технологічний інститут імені Роберта Ельворті, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0002-8103-8590

В. В. Зайченко,

д. е. н., доцент, завідувач кафедри "Економіка та підприємництво",
Центральноукраїнський національний технічний університет, м. Кропивницький
ORCID ID: 0000-0002-3648-2258

DOI: 10.32702/2306-6792.2022.5—6.3

УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМИ ЗАКУПІВЛЯМИ ЯК ФАКТОР МОДЕРНІЗАЦІЇ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІДКРИТОЇ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ

R. Yakovenko,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Marketing,
Management and Economics, Robert Elvorti Economics and Technology Institute, Kropyvnytsky

V. Zaychenko,

Doctor of Economic Sciences, Associate Professor, Head of the Department of Economics
and Entrepreneurship, Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytsky

PUBLIC PROCUREMENT MANAGEMENT AS A FACTOR OF MODERN UKRAINE MODERNIZATION IN THE FACE OF WIDE RUSSIAN AGGRESSION

У статті здійснено повноформатне розкриття ролі державних закупівель у системі національної економіки та сучасної країни з урахуванням сучасного соціально-економічного і геополітичного стану України.

Визначено загальні характеристики сучасного економічного стану України, що гальмують економічний та цивілізаційний поступ нашої держави. Наведено розуміння та тлумачення поняття "модернізація" організаційно-економічної системи. До її внутрішньої компоненти віднесено прозорість розподілу виробленого національного доходу, мінімізацію корупційних складових бюджетоутворення, формування стимулів для впровадження досягнень НТП у виробництво та приділення пріоритетної уваги питанням розвитку здібностей людини. До її зовнішньої складової віднесено інформаційне використання досягнень внутрішньої компоненти з метою залучення іноземних інвестицій, формування сприятливого іміджу нашої держави з метою залучення іноземних туристів, позитивізацію платіжного балансу і чистого експорту.

Наведено роль державних закупівель та погляд на них з різних точок: загальноекономічної, макроекономічної, фінансової, юридичної, політичної, цивілізаційної, соціальної та суспільної, геополітичної. Зокрема визначено такі цивілізаційні аспекти державних закупівель: забезпечують проведення наукових досліджень, створення і впровадження новітніх технологій і розробок; сприяють пришвидшенню процесу переходу до нового технологічного укладу; фінансують витрати на захист від різних форм агресії, що здійснює РФ по відношенню до України, що, в свою чергу, сприяє цивілізаційній трансформації економічної та суспільно-політичної системи України; через фінансування освіти формує цивілізаційні перспективи держави. Також сформульовано такі геополітичні можливості державних закупівель: спроможність посилення позицій та авторитету країни на світовому ринку через підвищення рівня життя та економічного розвитку; посилення конкурентних позицій на глобальному ринку через розвиток інфраструктури, зокрема туристичної і транзитної; посилення ролі країни у глобальній політиці та у глобальному поділі праці.

The article presents a full-fledged disclosure of the role of public procurement in the system of the national economy and the modern country, taking into account the current socio-economic and geopolitical situation of Ukraine.

The general characteristics of the current economic situation of Ukraine, which hinder the economic and civilization progress of our state, are determined. The understanding and interpretation of the concept of "modernization" of the organizational and economic system are given. Its internal component includes transparency of distribution of the national income, minimization of corruption components of budgeting, formation of incentives for implementation of scientific and technological progress achievements in production and giving priority to the issues of development of human abilities. To its external component we include informational use of achievements of the internal component for the purpose of attracting foreign investments, formation of favorable image of our country for the purpose of attracting foreign tourists, positization of the balance of payments and net exports.

The role of public procurement and view of them from different points are presented: basic economic, macroeconomic, financial, legal, political, civilization, social and public, geopolitical. In particular, the following civilization aspects of public procurement are identified: they provide research, creation and implementation of the latest technologies and developments; facilitate the process of transition to a new technological way; finance the costs of defense against various forms of aggression by the Russian Federation in relation to Ukraine, which contributes to the civilizational transformation of the economic and socio-political system of Ukraine; through education financing forms civilization prospects of the state. The following geopolitical public procurement opportunities have also been formulated: the ability to strengthen the country's position and authority in the world market by improving living standards and economic development; strengthening competitive position in the global market through the development of infrastructure, including tourism and transit; strengthening the country's role in global politics and in the global division of labour.

Ключові слова: державні закупівлі; відкрита російська агресія; державні видатки; ВВП; модернізація; нові технології.

Key words: public procurement; wide aggression; public expenditure; GDP; modernization; new technologies.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

Трансформаційний характер і постійна дифузія господарського механізму України безпосередньо впливають на стан економічного розвитку та рівень життя населення України, які є незадовільними. Державні закупівлі в Україні в умовах існування корумповано-олігархічного управлінського апарату виконують роль перерозподілу доходів на користь найбагатших осіб та закріплення їх економічної влади, і слугують джерелом особистого збагачення осіб, що беруть участь у їх легалізації та оформленні [1, с. 110].

Практичним завданням сьогодення є повернення державних закупівель до служби суспільству, викорінення корупції та зловживань у системі використання державних коштів. Також додаткової уваги заслуговує роль державних закупівель в організації економічних відносин в умовах ведення бойових дій.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Дослідження проблем функціонування системи державних закупівель у національній економіці висвітлені у працях таких зарубіжних вчених, як Дж.М. Кейнс, Дж. Стігліц, Дж. Гелбрейт, Дж. Б'юкенен, М. Фрідмен,

Дж. Стіглер, Р. Гобарт, А. Томпсон, А. Девіс, М. Вангеманн, Ш. Вей, Г. Вестрінг, М. Гелозо-Гроссо, К. Кузнецов, Н. Нестерович, Р. Хрущов, Р. Нурєєв, Б. Райзберг, І. Ансофф, В. Ойкен, В. Петті, А. Пігу, Дж. Робінсон, Р. Харрод, Е. Хансен, Дж. Хікс та інших.

Серед вагомих наукових досліджень вітчизняних вчених з питань удосконалення системи державних закупівель слід відзначити праці: О. Василика, В. Гейця, Т. Затонацької, В. Карасьової, Є. Крикавського, В. Лагутіна, Л. Лисяк, І. Луїної, З. Максименко, В. Морозова, О. Овсянюк-Бердадіної, Ц. Огня, В. Плєскач, А. Савченка, В. Смирчинського, О. Тищенка, Н. Ткаченко, Ю. Уманціва, Л. Федулової, Г. Харченка, О. Шатковського, О. Міняйла, В. Міняйло та інших.

НЕ ВИРІШЕНІ РАНІШЕ ПИТАННЯ, ЩО Є ЧАСТИНОЮ ЗАГАЛЬНОЇ ПРОБЛЕМИ

Значна кількість публікацій, що має місце стосовно державних закупівель стосується їх ролі в системі макроекономічного регулювання та в реалізації фінансових механізмів, також розлого досліджуються зловживання в системі правового забезпечення державних закупівель. При цьому недостатньо дослідженим залишається роль державного сектора та прямих державних витрат в осучасненні зовнішніх та внутрішніх ознак сучасної України.

МЕТА СТАТТІ

Метою статті є повноформатне розкриття ролі державних закупівель у системі національної економіки та сучасної країни з урахуванням сучасного соціально-економічного і геополітичного стану України, зокрема в умовах відкритої військової агресії російської федерації.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасний економічний стан України характеризується такими чотирма визначальними рисами:

— суттєвим відставанням у розвитку продуктивних сил порівняно з країнами — лідерами світового економічного розвитку та домінуванням сільського господарства і низькотехнологічного промислового виробництва в структурі ВВП;

— низьким рівнем платоспроможності населення, і, як наслідок, — малою ємністю внутрішнього ринку;

— загальною тенденцією нарощування бюджетного дефіциту та державного боргу;

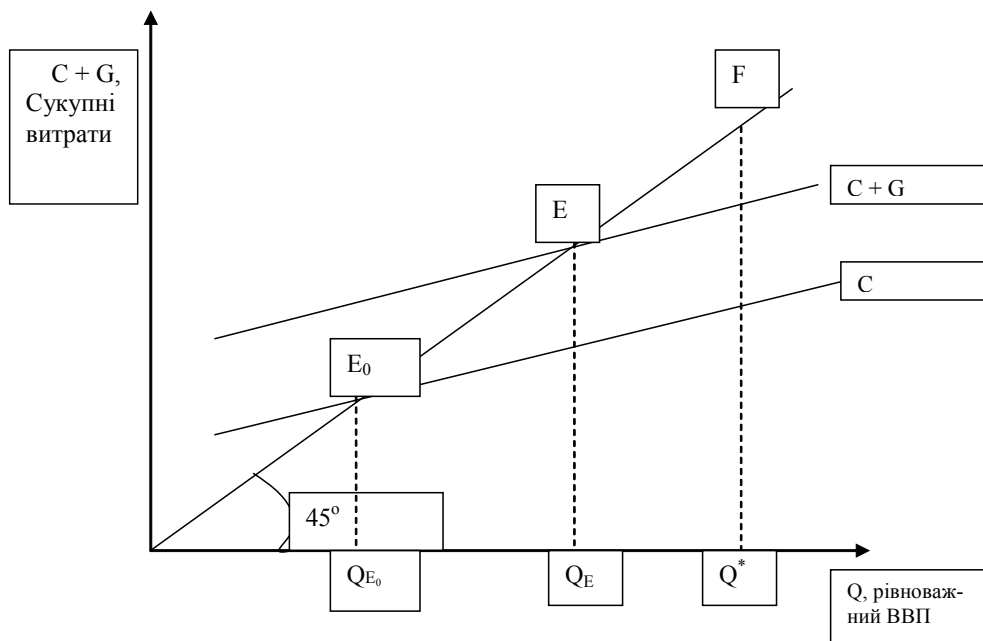
— олігархічним господарським механізмом перерозподілу національного багатства від найбільш вразливих — до найбагатших [2, с. 180—181].

Такі риси властиві економіці України вже протягом 28 років незалежності, те саме стосується й більшості країн колишнього СРСР. Саме тому, для формування позитивних тенденцій економічного розвитку необхідним є якісне оновлення (модернізація) організацій-

но-економічної системи України, під якою ми розуміємо наступне. До її складу мають входити дві обов'язкові компоненти, внутрішня і зовнішня. Внутрішня компонента модернізації має включати в себе прозорість розподілу виробленого національного доходу, мінімізацію корупційних складових бюджетоутворення, формування стимулів для впровадження досягнень НТП у виробництво та приділення пріоритетної уваги питанням розвитку здібностей людини. Зовнішня складова має включати в себе інформаційне використання досягнень внутрішньої компоненти з метою залучення іноземних інвестицій, а не кредитів, формування сприятливого іміджу нашої держави з метою залучення іноземних туристів, позитивізація платіжного балансу і чистого експорту [2, с. 181].

Найпотужнішим інструментом, що спроможний здійснювати безпосередній вплив на економіку, є державні витрати, що було визначено ще Дж.М. Кейнсом. Роль державних закупівель та погляд на них з різних точок зору наведено в таблиці 1.

Державні видатки є складовою формування сукупного попиту, вони впливають на приватний попит та на сукупну пропозицію. Збільшення державних видатків, безперечно змінить структуру сукупного попиту, але рівень його не обов'язково зміниться на ту ж величину [3, с. 23]. Збільшення державних видатків викликає зростання рівноважного ВВП, при цьому воно має мультиплікативний характер, це наведено на рис. 1.

Рис. 1. Вплив державних видатків (G) на величину рівноважного ВВП (Q)

Джерело: Макконнелл К.Р. Экономикс: принципы, проблемы и политика. Киев: ХаГар, 2000. С. 226.

Однак, лише кількісне збільшення ВВП не може бути завданням сучасної розвинутої країни. При цьому слід враховувати необхідність розширеного відтворення здібностей людини. Державні видатки в цьому разі можуть виступати в якості: замовлення у сферах освіти і медицини, капіталовкладень у розвиток та удосконалення комунальної інфраструктури, витрат на наукові розробки, стратегічного інвестування у сферу культури і мистецтв.

Характер такої дії зумовлює водночас декілька позитивних видів впливу: зростання реального обсягу внутрішнього виробництва, що за умов обгрунтованої системи розподілу доходів сприяє поліпшенню рівня життя населення; цільове підвищення життєвих та соціальних стандартів [4, с. 214]. У той же час, в умовах збільшення обсягу ВВП, яке може обумовлюватись демографічним чинником: зростання чисельності населення (у довгостроковій перспективі) збільшує платоспроможний обсяг потреб, збільшуючи сукупний попит, і, у випадку повноцінної дії ринкового механізму, це призводить до зростання сукупної пропозиції (ВВП) [5, с. 129].

Дослідження, що проводив О. Міняйло показують таке. Протягом 1996—2007 рр. при збільшенні державних закупівель на 1 грн валовий внутрішній продукт зростав на 1,56 грн, протягом 2008-2010 рр. при збільшенні державних закупівель на 1 грн валовий внутрішній продукт зростав лише на 0,15 грн [6, с. 15]. Відтак, можемо бачити лише часткове підтвердження теорії мультиплікатора, яка діє та реалізується на практиці в умовах економіки України.

За сучасних умов зростає роль держави як суб'єкта національної економіки, котрий здійснює закупівлі товарів та послуг обсягом 10—15% від ВВП, що іноді наближається до 50% величини витрат державного бюджету. Саме державні закупівлі набувають пріоритетного значення у системі інструментів реалізації фінансово-бюджетної політики держави як чинника виходу економіки на інноваційно-інвестиційну траєкторію розвитку [6, с. 1]. Але варто говорити лише про активізацію участі держави в процесі проведення трансформацій та відповідних реформ, кінцевим результатом якої має бути перехід до більш ліберальної системи економічних відносин, тобто позбавлення ознак командно-адміністративної системи колишнього СРСР, і вихід на траєкторію економічного та людського розвитку. При цьому завдання держави, що були визначені представниками класичної економічної теорії, в обо-

в'язковому порядку мають бути збережені та певним чином модернізовані і доповнені.

Одним з напрямків такої модернізації має стати актуалізація державних закупівель у системі формування державних резервів. В умовах розвинутої змішаної економіки, яка поєднує в собі методи ринкового саморегулювання і урядового втручання, держава в особі державних підприємств сама активно виступає в якості суб'єкта підприємницької діяльності, здійснює виробництво товарів і послуг та виступає як суб'єкт державних закупівель. Їх метою є забезпечення державного запасу стратегічно важливих товарів для впливу на ціни в кризових умовах, забезпечення населення і підприємницького сектору необхідними товарами і сировиною [7, с. 43]. Принциповим чинником при цьому є незалежний об'єктивний підхід до визначення фірм та контрагентів у яких здійснюються закупівлі, рівня цін та власне обсягів закупівель.

Питання ефективності державних закупівель залишається досить актуальною проблемою, оскільки держава зазвичай не діє на ринку як раціональний споживач, що орієнтований на найкращу пропозицію відношення ціни до якості. Причиною цьому можуть бути корупційні схеми, вибір звичного постачальника, який може бути неконкурентоспроможним на ринку чи обмеження вибору лише національних/місцевих виробників [7, с. 71]. Отже, питання економічної ефективності державних закупівель можуть входити у пряме протиріччя з юридичною ефективністю зазначених заходів, тому не менше значення для модернізації сучасної України відіграє інституціональне, зокрема організаційно-правове, удосконалення механізму державних закупівель [1, с. 112].

Також система прямих державних витрат має сприяти посиленню конкуренції і не дозволяти монополізувати ринки, що можуть існувати на конкурентній основі. Це дозволить сприяти переходу від державно-капіталістичної економічної системи, яку описував К. Маркс, до конкурентної ринково орієнтованої економіки.

У зв'язку із вступом у дію в 2016 р. Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом норми національного законодавства в галузі державних закупівель мають бути гармонізовані з відповідним законодавством ЄС. Але важливо, щоб законотворча діяльність у цій галузі не мала суто формального характеру і брала до уваги пріоритети національної економічної політики [8, с. 129]. Це не лише обумовлює певну відповідальність нашої держави, а й відкриває певне коло нових можли-

Таблиця 1. Роль державних закупівель з різних точок зору

Загально-економічна	Макроекономічна	Фінансова	Юридична	Політична	Цивілізаційна	Соціальна та суспільна	Геополітична
<ul style="list-style-type: none"> - Сприяють розвитку державного сектору економіки; - Збільшують сукупну пропозицію; - Сприяють посиленню конкуренції та досягненню ринкової рівноваги; - Можуть не діяти як раціональний споживач, тобто не купувати товари за найнижчою ціною; - Сприяють реалізації об'єктивних економічних законів; - Стимулюють розширення місткості внутрішнього ринку 	<ul style="list-style-type: none"> - Спроможні впливати на структурну перебудову економіки прямо та опосередковано; - Стимулювання розвитку національного виробництва; - Мультиплікативне нарощування ВВП; - Збільшення кількості робочих місць; - Забезпечення економічної та екологічної безпеки; - Є інструментом соціально-економічної політики; - Виконання цільових програм на загальнодержавном у і місцевому рівні; - Міжрегіональний та міжгалузевий перерозподіл економічних ресурсів 	<ul style="list-style-type: none"> - Регулюють грошовий обіг; - Врівноважують платіжний баланс; - Здійснюють вплив на курс національної валюти; - Впливають на стан бюджетного дефіциту; - Через прямі фінансові впливання спроможні сприяти розвитку окремих секторів, сприяючи переходу економічної моделі країни до ринково орієнтованої зі зменшенням долі державної участі; - Спроможні брати участь у освоєнні бюджетних витрат інших країн (в умовах GPA) 	<ul style="list-style-type: none"> - Є джерелом корупції та нецільового використання бюджетних коштів; - Спроможні створювати прецеденти для удосконалення правової бази; - Можуть ігнорувати економічну доцільність на користь юридичної прозорості; - У разі явних та доведених зловживань можуть дискредитувати всю систему державного управління; - Визначають юридичну вагу системи державного управління 	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснюють задоволення державних і національних потреб; - Сприяють забезпеченню політичної стабільності; - Приводять (чи не приводять) у відповідність політичні обіцянки до потреб виборців; - Забезпечують посилення прямого волевиявлення через розвиток демократичних інститутів; - Виступають індикатором політичної моделі управління країною та правлячої політичної еліти 	<ul style="list-style-type: none"> - Забезпечують проведення наукових досліджень, створення і впровадження новітніх технологій і розробок; - Сприяють пришвидшенню процесу переходу до нового технологічного укладу; - Фінансують витрати на захист від різних форм агресії, що здійснює рф по відношенню до України, що, в свою чергу, сприяє цивілізаційній трансформації економічної та суспільно-політичної системи України; - Через фінансування освіти формує цивілізаційні перспективи держави 	<ul style="list-style-type: none"> - Здійснюють вплив на рівень життя населення та короткострокове зменшення рівня безробіття; - Закупівля суспільно необхідних товарів, зокрема ліків для безкоштовного розповсюдження; - Запобігання соціальним конфліктам; - Опосередковано спроможна впливати на демографічний стан; - Створення колективних благ; - Важіль підвищення якості суспільних послуг 	<ul style="list-style-type: none"> - Спроможність посилення позицій та авторитету країни на світовому ринку через підвищення рівня життя та економічного розвитку; - Посилення конкурентних позицій на глобальному ринку через розвиток інфраструктури, зокрема туристичної і транзитної; - Посилення ролі країни у глобальній політиці та у глобальному поділі праці

Джерело: [2, с. 182].

востей, які можна буде реалізувати у разі досягнення певних результатів у напрямі модернізації економічної системи [2, с. 181—182].

У травні 2016 року Україна приєдналася до Угоди СОТ про державні закупівлі (GPA — Agreement on Government Procurement), що відкриває українським компаніям ринки державних закупівель 45 країн-учасниць, серед яких Канада, США, Південна Корея, Сінгапур, Тайвань, Японія та ін. Загальний ринок оцінюється у 1,7 трлн доларів [9, с. 71]. Це створює можливості для участі в освоєнні бюджетних витрат інших країн, посилюючи, таким чином, конкурентні вимоги до товарів і послуг, що створюються і надаються [2, с. 183].

Об'єктивним фактом є те, що державні закупівлі є джерелом корупції та нецільово-

го використання бюджетних коштів. В Україні найбільш поширеними зловживаннями є наміри замовників здійснити закупівлю товару у певного заздалегідь визначеного виробника. У свою чергу, цей результат може бути досягнутим як шляхом уникнення від конкурентних процедур проведення закупівель, так і шляхом надання неправомірної переваги одному із учасників торгів [10, с. 2].

Все це обумовлено наявністю особистого контакту та створенням можливостей для появи економічної зацікавленості в осіб, що приймають відповідні рішення. Виходом з цієї проблеми є об'єктивізація відносин в сфері державних закупівель та створення електронних незалежних систем.

Необхідною умовою переходу до електронного уряду є широка інформатизація всіх процесів у звичайній діяльності міністерств, відомств, місцевих органів виконавчої влади, причому як внутрішніх, так і зовнішніх [11, с. 38]. Впровадження електронної системи державних закупівель ProZorro було миттєво дискредитовано представниками окремих олігархічних ЗМІ. Лунали звинувачення в бік певних (протилежних) олігархічних груп, які, начебто, контролюють ProZorro, використовуючи її для зловживань на свою користь. І зараз практично неможливо довести правдивість або заперечити ці закиди особам, що не беруть безпосередньої участі в цій системі, оскільки до тотального поліпшення фінансової ситуації в країні впровадження ProZorro не призвело.

Застосування державних закупівель відіграє надзвичайно важливе значення в умовах ведення бойових дій, що є особливо актуальним для сучасної України. Державні закупівлі, за таких умов, виступають визначальним параметром збереження вітчизняної економіки, хоча це й збільшує частку державного регулювання в структурі господарського механізму. Вони дають можливість:

- створити гарантований попит на продукцію певного підприємства, що є надзвичайно важливим в умовах війни;

- забезпечити державу, збройні сили, державні установи та цивільне населення від цінних стрибків, визначити чіткий механізм ціноутворення;

- створити чіткий економічний механізм забезпечення країни необхідною продукцією, в першу чергу військовою продукцією та товарами першої необхідності.

Проте, якщо продукція підприємства буде вироблятися в обсягах більших, ніж гарантовані державою закупівлі, це не створить передумов для обмеження цін на решті ринку, який не охоплений державним споживанням. Навпаки, маючи прями стосунки з державою, така фірма може відчувати безкарність за підвищення цін у військовий час.

Створення в державі єдиної системи матеріально-технічного забезпечення всіх військових формувань озброєнням та військовою технікою, продовольством, паливно-мастильними матеріалами, речовим майном тощо, дасть змогу:

- розробити основи воєнно-економічної політики в інтересах Збройних Сил і всіх інших військових формувань України, враховуючи можливості держави;

- забезпечити узгодження взаємних інтересів військових формувань, військово-промис-

лового комплексу та інших державних закладів у цілому, раціонально використовувати наявні кошти і ресурси;

- здійснити уніфікацію військової продукції;

- значно зменшити витрати на доведення матеріальних засобів до військових споживачів;

- проводити єдину цінову політику та запровадити надійний державний контроль за використанням коштів і ресурсів [12, с. 456—457].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ НАУКОВИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Визначальним фактором перемоги України в протистоянні збройній агресії РФ є модернізація, що може бути досягнута, у тому числі, через управління системою державних закупівель.

Наведена характеристика розкриває певні прогалини, що існували у ролі державних закупівель для розвитку та модернізації сучасної України. Крім добре досліджених аспектів діяльності в сфері державних закупівель, важливими характеристиками такої діяльності виступають політичні, цивілізаційні, суспільні та геополітичні прояви, які заслуговують на більш глибоке розкриття.

Проведене дослідження дозволяє окреслити шляхи у таких напрямках подальших досліджень: розробці математичного індексу модернізації економіки на основі ефективності використання бюджетних коштів та зовнішньої привабливості країни; визначенні пріоритетних ланок та проблемних ділянок у системі державних закупівель; розробці альтернативних підходів до визначення ефективності державних закупівель. Додаткової уваги заслуговує збереження, доповнення та модернізація завдань держави і механізмів їх реалізації, що були визначені класиками та представниками сучасної економічної думки.

Література:

1. Зайченко В.В., Коряк О.М. Державні закупівлі у контексті економічної безпеки. Напрями економічного зростання та інноваційного розвитку підприємств: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених 16 квітня 2020 р. Кропивницький: РВА ЦНТУ, 2020. С. 110—112.

2. Коряк О.М. Державні закупівлі як регулятор розвитку економіки. Конкурентоспроможна модель інноваційного розвитку еконо-

міки України: матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., м. Кропивницький, 14 квіт. 2020 р. / М-во освіти і науки України, Центральноукраїн. нац. техн. ун-т. Кропивницький: ЦНТУ, 2020. С. 180—183.

3. Розпутенко І. Управління державними видатками в перехідних економіках. Київ: Основи, 1993. 223 с.

4. Яковенко Р.В. Соціально-інфраструктурні фактори впливу на демографічні процеси. Економіка: проблеми теорії та практики: зб. наук. праць: в 4 т. Дніпропетровськ: ДНУ. 2006. Вип. 217. Т. I. С. 212—218.

5. Яковенко Р.В. Відтворення людського потенціалу в умовах трансформаційної економіки: дис... кандидата екон. наук: 08.00.01. Київ, 2011. 213 с.

6. Міняйло О.І. Державні закупівлі товарів і послуг у системі регулювання національної економіки: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата екон. наук: спец. 08.00.03 — "Економіка та управління національним господарством" Київ, 2011. 21 с.

7. Яковенко Р.В. Основи теорії економіки для технічних спеціальностей: навч. посіб. Кіровоград: "Поліграф-Сервіс", 2009. 120 с.: іл.

8. Мельников О.С. Особливості публічних закупівель як об'єкта державного регулювання економіки. Теорія та практика державного управління. 2016. № 1 (52). С. 129—135.

9. Мартинович Д.Є. Аналіз ефективності публічних закупівель як інструменту державної допомоги. Інвестиції: практика та досвід. 2016. № 18. С. 70—76.

10. Мельников О.С. Шляхи протидії корупції у сфері державних закупівель. Актуальні проблеми державного управління. 2016. № 1 (49). С. 1—5.

11. Міняйло В. Організація електронних державних закупівель. Вісник КНТЕУ. 2012. № 3. С. 36—44.

12. Яковенко Р.В. Національна економіка: навч. посіб. [2-ге вид., випр.]. Кіровоград: "КОД", 2010. 548 с.: іл.

References:

1. Zaychenko, V.V. and Koriak, O.M. (2020), "Public procurement in the context of economic security", *Materialy Vseukrains'koi naukovo-praktychnoi konferentsii studentiv, aspirantiv ta molodykh uchenykh. Napriamy ekonomichnoho zrostantia ta innovatsijnoho rozvytku pidpryemstv* [Proceedings of the All-Ukrainian scientific-practical conference of students, graduate students and young scientists. Directions of economic growth and innovative development of enter-

prises], Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyu, Ukraine, pp. 110—112.

2. Koriak, O.M. (2020), "Public procurement as a regulator of economic development", *Materialy 3-i mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii. Konkurentospromozhna model' innovatsijnoho rozvytku ekonomiky Ukrainy* [Proceedings of the 3th International Scientific and Practical Conference. [Competitive model of innovative development of Ukraine's economy], Central Ukrainian National Technical University, Kropyvnytskyu, Ukraine, pp. 180—183.

3. Rozputenko, I (1993), *Upravlinnia derzhavnymy vydatkami v perekhidnykh ekonomikakh* [Public Expenditure Management in Transition Economies], *Osnovy*, Kyiv, Ukraine.

4. Yakovenko, R.V. (2006), "Social and infrastructural factors of influence on the demographic processes", *Ekonomika: problemy teorii ta praktyky*, vol. 217, no. 1, pp. 212—218.

5. Yakovenko, R.V. (2011), "Reproduction of human potential in a transformational economy", *Abstract of Ph.D. dissertation, Economic Theory and History of Economic Thought*, Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine.

6. Miniajlo, O.I. (2011), "Public procurement of goods and services in the system of regulation of the national economy", *Ph.D. Thesis, Economy and Management of the National Economy*, Kyiv National Trade and Economic University, Kyiv, Ukraine.

7. Yakovenko, R.V. (2009), *Osnovy teorii ekonomiky dlia tekhnichnykh spetsial'nostej* [Bases of economics for technical specialties], *Polihraf-Servis, Kirovohrad*, Ukraine.

8. Mel'nykov, O.S. (2016), "Features of public procurement as an object of state regulation of the economy", *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1 (52), pp. 129—135.

9. Martynovych, D.Ye. (2016), "Analysis of the effectiveness of public procurement as a tool of state aid", *Investytsii: praktyka ta dosvid*, vol. 18, pp. 70—76.

10. Mel'nykov, O.S. (2016), "Ways to Combat Corruption in Public Procurement", *Aktual'ni problemy derzhavnoho upravlinnia*, vol. 1 (49), pp. 1—5.

11. Miniajlo, V. (2012), "Organization of electronic public procurement", *Visnyk KNTEU*, vol. 3, pp. 36—44.

12. Yakovenko, R.V. (2010), *Natsional'na ekonomika* [National economy], 2nd ed, "KOD", Kirovohrad, Ukraine.

Стаття надійшла до редакції 23.03.2022 р.